

gaan, niet in één of misschien meer factoren heterozygoot zijn, of mogelijk kryptomere factoren bevatten? We hebben al zoo vaak gehoord van „bewijzen” voor de overerving van verworven eigenschappen, maar proeven, die op 't eerste gezicht overtuigend leken, bleken later bij scherpe critiek hun bewijsgrond te verliezen. Zelfs de zoo uiterst belangrijke resultaten van Tower bewijzen m.i. niet de overerving van verworven eigenschappen. „Dieses alte Schlagwort hat schon Ströme von Tinte gekostet” zegt Baur en zal zeker nog heel wat inkt kosten voor dat deze allerbelangrijkste kwestie is opgelost. Met een kort historisch overzicht over dit onderwerp, waarbij de proeven van Bonnier en Johannsen ter sprake kwamen, besloot spreker.

De heer **Pagnier** gaf hierna nog eenige voorbeelden, zoowel uit 't planten- als uit 't dierenrijk, waaruit bleek, dat verworven eigenschappen (coupeeren van den staart bij honden, misvorming der voeten van Chineesche vrouwen) niet werden overgeërfd.

De heer **Rijk** vraagt, of een van de leden hem zekerheid kan geven omtrent de vraag, of de mannetjes hyena's hun jongen ook zogen. Hij las dit in „Across the great Craterland to the Congo” bij Alex. Barns. De heer **Waage** zegt, dat 't hem zeer ongeloofwaardig voorkomt (zie 't artikelje over voortplanting en broedgewoonten in dit nummer).

De heer **Nijst** deelt mede, gelezen te hebben, dat kort geleden in Drente een been van een Mammoet gevonden is en vraagt nu, of dit de eerste vondst is in Drente. De **Voorzitter** zegt, dat het reeds meerdere malen is voorkomen.

Van den jonge heer van Rummelen ontving 't Genootschap eenige kaakresten van het *Trogotherium*, gevonden in de groeve Teeuwen te Tegelen.

De Voorzitter toont nu een kaart van Z.-Limburg, waarop door den heer Blankevoort alle overdekte steengroeven, in totaal 74 stuks, staan vermeld. Dringend worden de leden verzocht aan den heer Blankevoort opgave te doen, indien bestaande groeven mochten zijn vergeten.

Rector Cremers deelt vervolgens 't volgende mede:

In de onderaardsche gangen van den St. Pietersberg bevindt zich 'n Museum, waarin fossielen uit 't Maastrichter Krijt zijn ondergebracht.

De collectie is afkomstig van de vroeger in Maastricht bestaande hebbende Vereeniging „les Amis des Sciences des lettres et des Arts.”

Deze Vereeniging is al lang ter ziele.

Een van haar laatste leden was wijlen Dokter Schols, in wiens bezit de fossielen-verzameling kwam, toen 't Gezelschap werd opgeheven.

Vandaar ook dat ze destijds in den St. Pietersberg onder den naam van „Collectie Dr.

Schols” werd ondergebracht.

'n Ieder, die ietwat voor dergelijke verzamelingen voelt, moest 't betreuren dat deze voorwereldlijke dierresten berustten in den St. Pietersberg.

Aldus blootgesteld toch aan vocht en stof waren ze onherroepelijk ten ondergang opgeschreven.

't Doet me daarom genoegen, aldus spreker, aan de vergadering te kunnen meedeelen, dat 't me gelukt is de meest merkwaardige stukken voor de wetenschap te kunnen redden.

Dank de niet genoeg te prijzen tegemoetkoming in deze van den kant der Directie van de „Cimenteries réunies”, heb ik van haar verlof gekregen om alles wat ik meende dat hiervoor in aanmerking kon komen over te brengen naar 't Maastrichter Natuurhistorisch Museum.

Zulks heb ik op 18 Maart l.l. gedaan.

En alzoo hebben we kunnen redden:

Drie rugschilden van *Chelonia Hoffmanni*, waarvan een, in 1906 gevonden, zeer goed bewaard is gebleven, dank 't feit, dat 't voorwerp in den berg onder glas bewaard werd.

De twee andere, welke daar onbeschut neerlagen, hebben veel geleden, doch ik meen me te mogen vleien met de hoop dat ze, na gereinigd en geprepareerd te zijn, — iets wat we met bekwamen spoed zullen doen, — toch nog zeer groote bezienswaardigheden voor ons Museum zullen wezen.

Dergelijke groote Schildpadden-overblijfselen worden heusch niet elken dag in 't Maastrichter Krijt gevonden en ik ben er zeker van dat menig Museum ons om deze aanwinsten benijdt.

Onder de naar Maastricht overgebrachte voorwerpen bevinden zich verder enkele kaakfragmenten van visschen (*Enchadus Faujasii*??), welke veel hebben geleden, maar gelukkig thans voor algeheel ondergang bewaard zijn.

Ook mochten we de hand leggen op 'n zestal goed bewaard gebleven fragmenten van de hermiëtkrab (*Eupagurus Faujasii*).

De resten van dit dier komen wel is waar vaak in 't Maastrichter Krijt voor, doch zijn als ze gevonden worden meestal erg gehavend.

Over de tanden van *Mosasaurus* en haaien en over de verschillende schelpen en steenkernen, welke zich in de collectie bevinden en welke gij hier kunt zien — (de collectie toch was voor de aanwezigen te bekijken) — wil ik verder niet uitweiden.

Wel wil ik nog wijzen op twee merkwaardigheden, welke ik bij deze gelegenheid van uit den St. Pietersberg eveneens naar ons Museum kon doen verhuizen.

De eerste is de schedel van een recenten Neushoorn, van den Wara of Warok, den Javaneushoorn, *Rhinoceros sondaicus* Leesm. (*javanicus*). Waarom men dit stuk destijds heeft ondergebracht in den St. Pietersberg, mag de hemel weten!

Met 't Senoon toch heeft de *Rhinoceros* niets te maken.

Voor ons echter is 't bezit van dezen kop van groot belang, omdat en in 't Limburgsche tertiair en in 't dito diluvium vaak neushoornresten worden aangetroffen.

't Museum is in 't bezit van menig waardevol stuk op dit gebied, afkomstig uit de tertiaire klei van Tegelen en van uit 't pleistoceen van 't Caberger plateau. Jammer dat, waarschijnlijk door schennende handen, niet minder dan 9 kiezen uit den bovenkaak van den *Rhinoceros* zijn weggebroken.

De tweede merkwaardigheid is de schedel van 'n *Nijlkrokodil*.

De bekende Maastrichter beeldhouwer Frans van de Laar heeft destijds in den St. Pietersberg 'n zeer „gefantaseerden” *Mosasaurus* gecreëerd. (Zie H. Knippenberg).

't Zeer zeker niet onverdienstelijke „beeldhouwwerk” stelt 'n *Mosasaurus* voor als *Krokodil*, iets wat trouwens Faujas de St. Fond ook meende dat 't geval was.

Denkelijk heeft toen de een of andere *Maeceenas* — (och, mocht 't geslacht niet uitsterven!) — ter vergelijking 'n heuschen *krokodillen* kop aangekocht en in den St. Pietersberg laten deponeren.

Gelukkig dat 't exemplaar zich nu droog en goed geborgen in 't Maastrichter Natuurhist. Museum bevindt!

Toen de schedel van dien vroegeren Nijlbewoner op 18 Maart j.l. per as van uit den berg naar Maastricht werd overgebracht, gebeurde er iets eigenaardigs.

Wijlen Dr. F. A. Jentink, directeur van 't Natuurhist. Museum te Leiden, heeft 'n studie geschreven over de Nederlandsche vleermuizen. Daarin verhaalt hij hoe, bij de restauratie der groote kerk te Delft, menschedels werden gevonden.

Uit één dier schedels kwam toen 'n vleermuis te voorschijn, die daarin haar winterkwartier had opgeslagen!

Dit Delfter beestje vond 'n navolger in Zuid-Limburg. In den kop toch van de *krokodil* in den St. Pietersberg had ook 'n vleermuis haar verblijf gekozen.

Uit haar vasten winterslaap werd ze plots opgeschrikt op den weg van St. Pieter naar Maastricht en zoo kwam 't, dat op 'n tijd dat Vleermuizen er nog niet aan denken om naar buiten te komen, zoo'n beestje van uit 'n dooden *krokodillenkop* rondfladderde in 't zich op 't voorjaar voorbereidend Zuid-Limburgsche landschap....

Ten slotte wil ik, dank deze collectie, nog iets memoreren.

Men weet hoe vroeger inwoners van St. Pieter er niet voor terugschrokken om goedge-loovigen niet ter zake deskundigen menschen „krijtfossielen” in handen te spelen, welke heelemaal geen krijtfossielen waren. Daarover kan men al lezen in 't in 1859 verschenen werk van

J. T. Binkhorst van den Binkhorst: „Esquisse géologique et paléontologique des couches crétaées du Limbourg” etc.

De slimme fossielen-verkoopters hadden 't „geheim” uitgevonden om van Maastrichter tufkrijt 'n papje te maken, waarin ze allerlei dierresten, recente zoo goed als voorwereldlijke, stopten, en verkochten ze dan voor Maastrichter krijtfossielen. Vaak ook lijmden zij boven op 'n stuk mergel knooken van zoogdieren en resten van zee- en zoetwaterbewoners, oudere zoowel als nieuwere.

Enkele merkwaardige stukken van dergelijke vervalschingen, welke zich ook in deze collectie bevonden, liet spreker zien. Zoo o.a. 't spaakbeen en ellepijp van 'n *Equus caballus* oftewel gewoon paard, netjes en voor 'n niet-ingewijde op onzichtbare wijze aangebracht in 'n stuk tufkrijt.

'n Brok tufkrijt waarin vele dozijnen exemplaren zaten van 'n tertiaire schelp, n.l. van *Cerithium elegans*.

'n Ander stuk Maastrichter tufkrijt waarop tal van steenkernen waren gelijmd, klaarblijkelijk afkomstig uit Kunrader kalk.

Nog zoo'n stuk met tal van in silex overge-gane boorwormen.

Eindelijk 'n stuk waar de „vervalscher” zich niet had geschaamd om er kriskras door elkaar op aan te brengen allerhande fossielen uit 't Maastrichter krijt naast recente zeeschelpen.

Deze verschillende vervalschingen doen dus denken aan de bekende Beringersche of Würzburger spotsteen uit 't einde der 18e eeuw.

Ten slotte vertoont spreker 'n fossiel, 't welk hij meent dat aan de vergetelheid dient ontrukkt te worden.

Ettelijken tijd geleden ontving hij uit een der Tegeler kleigroeven 'n groot aantal beenderbrokstukken, waarmee hij met den besten wil geen weg wist.

Hij stelde ze ter hand aan Pater Bernsen, leeraar aan de H. B. S. te Heerlen.

Deze heeft de fragmenten thans dusdanig geordend en aan elkaar gelijmd dat ze in hun geheel de bekken-helft blijken te zijn van 'n *Rhinoceros*.

Rh. etruscus?

Dat zal later worden uitgemaakt.

Spreker meent goed te doen er op te wijzen hoe doodjammer 't is dat bij 't vinden van knooken in Tegeler klei de werklieden helaas zoo „hardhandig” met de voorwerpen omgaan.

Zonder twijfel zat dit stuk aldaar ongeschonden. Bij 't afgraven van de klei werd 't met spade en houweel zóódanig toegetakeld dat 't in gruzelementen werd geslagen.

Mochten de Directies der ontginningen van Tegelen er toe gebracht kunnen worden om haar personeel aan te zetten tot groote voorzichtigheid bij 't aan den dag brengen van voorwereldlijke dierresten!!

Verder vertoont **Rector Cremers** een levenden *Landsalamander*, *Salamandra*

maculosa, hem toegezonden door den heere J. H. Nysten, onderwijzer U. L. O. te Meerssen, op 2 April l.l. 't Beestje is door 'n scholier buitgemaakt in 't bosch te Bunde.

Eigenaardig dat deze dieren, als ze in Limburg gevonden worden, haast immer voorkomen tusschen Bunde—Geulle.

Zonder twijfel is aldaar ergens 'n plek waar de Landsalamander gelegenheid heeft voort te teelen. We zullen trachten de plaats te vinden.

De Land- of Vuursalamander is levend-barend en brengt in April—Mei jongen ter wereld. Dat gebeurt in 't water. Men zegt dat hij (of beter zij) soms niet minder dan 50 kleintjes op 'n geschikte plaats zou deponeren. Zoo'n plaats is koud bronwater. De larven blijven daarin vier tot vijf maanden.

Wie wil, aldus spreker, er 'ns op letten of in de talrijke bronnetjes tusschen Bunde—Geulle geen zwartgrijze, soms groenachtige ± 25 tot 50 m.M. groote salamander-larven voorkomen?

Dat zijn onze zoo begeerde larven van den Landsalamander!

Spreker heeft op 4 April l.l. 'n nieuwe roekenkolonie gezien (*Corvus frugilegus*) en wel te Meerssen, vlak bij de (oude) kapelanie aldaar.

De vogels, welke in 't park der Proostdij 'n viertal nesten hebben gemaakt, waren Maandagmorgen, heel vroeg, zóódanig druk schreeuwend in de weer, dat 't heelemaal niet te verwonderen zou zijn als de omwonende menschen deze „zwartjassen" aldaar verdreven.

Iets wat bij slot van rekening toch jammer zou wezen.

Roekenkolonies worden in Zuid-Limburg meer en meer zeldzaam.

En zoo vlak bij de monumentale Meerssener kerk, welke zoo prachtig past bij 't Zuid-Limburgsche landschap, passen ook wondermooi de bedrijvige roeken, die vroeger alomme in onze provincie werden aangetroffen en wier nestelplaatsen thans langzaam-aan dienen in bescherming genomen te worden door de vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten.

De heer van Rummelen, thans 't woord verkrijgend, vervolgt zijn causerie over „de geologie van Z.-Limburg" en behandelt thans de storingen, die in 't Carboon van Z.-Limburg voorkomen. Zooals bekend is, zal de heer van Rummelen over eenigen tijd een serie artikelen in ons Maandblad publiceeren over de geologie van Z.-Limburg. Daarom wordt hier slechts vermeld, dat onze leden met veel belangstelling de heldere uiteenzetting van den spreker volgden.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter te half negen de vergadering.

VERZOEK.

Het lid J. C. Rijk, Heugemerweg 5, Maastricht, houdt zich nog steeds aanbevolen voor toezending van rupsen, poppen of levende vlin-ders van *Arctia caja* (bruine beer).

Portokosten worden gaarne vergoed.

BOS PRIMIGENIUS Bojanus.

OEROS.

Uitgebreide litteratuur over de vondsten in Nederland van *Bos primigenius* Bojanus is o.a. te vinden in „Die diluvialen Säugetiere der Niederlande" door Professor L. M. R. Rutten (1909).

Daaruit blijkt dat voor zoover men kan na-gaan, resten van dit dier maar zelden in Limburg werden aangetroffen.

Binkhorst van den Binkhorst in zijne „Esquisse géologique et paléontologique des couches crétacées du Limbourg (1859) vermeldt resten uit Wylré. Deze zouden aldaar in diluvialen grond gezeten hebben. Waar ze gebleven zijn is onbekend.

In 't Mineralogisch-geologisch Universiteits-Museum te Leiden bevindt zich 'n linker hoorn-pit gevonden nabij de Boschpoort te Maas-tricht. Denkelijk is ze alluviaal. „Das archäologische Museum in Maastricht besitzt einen Schädel, dessen Fundort unbekannt ist, der aber bemerkenswert ist durch den äusserst scharfen Winkel zwischen Occiput und Frontale" Aldus Rutten.

Dit merkwaardige stuk, waarvan we hier eene afbeelding geven (zie fig. I) berust thans in 't Maastrichter Natuurhistorisch Museum.

Fig. I. Schedel van *Bos primigenius* Bojanus in het Natuurh. Museum te Maastricht. (de bijgeplaatste rijks-daalder dient ter vergelijking van de grootte).

Foto: G. H. Waage

Blijkens de kleibrokken, welke zich nog in de schedelholte bevinden, is 't voorwerp zoo goed als zeker gevonden in Maastricht zelf. De klei toch vertoont heelemaal de eigenschappen van de klei, welke bij 't graven voor den aanleg van rioolen en fundamenteen in de Maastrichter straten te voorschijn komt.

Dit was alles wat men tot nu toe in Limburg van *Bos primigenius* Bojanus wist.

'n Nieuwe vondst van den Oeros in Limburg is daarom te meer vermeldenswaardig.

Baron de Selys Fanson te Houthem-Sint Gerlach bezit 'n rechter hoorn nog bevestigd aan een stuk craniaal, ettelijke weken geleden gevonden in de Geul aldaar. Van dit voorwerp, 't